

Katedra filozofie a společenských věd

Posudek vedoucí bakalářské práce

Autorka práce: Tereza Mašková

Název práce: Pojetí kritického myšlení na středních školách vs. vysokých školách

Obor studia: Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání, Matematika se zaměřením na vzdělávání

Autor posudku: Mgr. et Mgr. Iva Svačinová, Ph.D.

Oponent práce: Mgr. Petr Matějček

1. Shrnutí a hodnocení obsahové stránky práce:

Práce je zaměřena na srovnání dvou pojmů kritického myšlení: pojmu kritického myšlení, který je prosazován při výuce na středních školách, s konceptem kritického myšlení, který je testován na úrovni přijímacích testů na vysoké školy. Práce vychází z předpokladu, že pojem kritického myšlení je mnohoznačný a hlubší analýza může odhalit, že různé pojmy kritického myšlení mohou zahrnovat zcela různorodé kompetence. Je proto relevantní se ptát, zda se tyto typy kompetencí překrývají a zda si žáci na střední škole osvojují *to* kritické myšlení, které je následně testováno u přijímacích zkoušek na vysoké školy.

Autorka stanovuje 5 výzkumných otázek (s. 1), jimž je podřízena struktura její práce: jednotlivé kapitoly nabízejí konkrétní analýzy, které navazují na výsledky předchozích kapitol. Specifikuje sumy kompetencí spadajících pod pojem kritického myšlení autorka identifikuje nejprve na úrovni obecných definic, ukazuje, že lze rozlišit různé typy kompetencí na úrovni znalostí, dovedností, postojů a cílů. Následně zkoumá, jak jsou tyto kompetence specifikovány na úrovni rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia, jak jsou aplikovány v učebnicích českého jazyka, matematiky a základů společenských věd pro gymnázia, nakonec identifikuje kompetence testované v rámci testů studijních předpokladů. Poslední kapitola je věnovaná srovnání. Autorka ukazuje, že v průběhu středoškolského vzdělání realizovaného s pomocí zkoumaných učebnic je u žáků prostřednictvím různých typů úkolů, aktivit nebo způsobu prezentace učiva rozvíjen řádově robustnější koncept kritického myšlení než ten, který je testován v rámci přijímacího řízení na vysoké školy.

Jedná se o kvalitativní práci, v níž si autorka vyzkoušela aplikaci postupů tematické a komparativní analýzy na různých typech dokumentů. Její přístup lze hodnotit jako inovativní a kreativní. Práce má logickou strukturu, která v dílčích krocích postupně vede k zodpovězení výzkumných otázek.

Téma práce je ambiciózní, aby práce nepřesahovala požadovaný rozsah, bylo třeba učinit několik metodologických rozhodnutí (volba konkrétních řad učebnic, zaměření pouze na konkrétní sekci TSP, vypuštění původně zamýšleného výzkumu). Tyto volby považuji za v práci odůvodněné, nicméně výsledky práce je třeba chápat vzhledem k tomuto konkrétnímu omezenému rámci.

Jedinou výtku mám k tomu, že proces identifikování kompetencí kritického myšlení v jednotlivých případech vykazuje kreativitu, která je sice v práci tohoto typu nutná, nicméně by bylo dobré ji metodologicky lépe ukotvit a zachytit, aby práce vykazovala vyšší reliabilitu (tj. proč daná aktivita spadá právě do této kategorie, a nikoliv do jiné? Jde zde o záměrný rozvoj některé z kompetencí kritického myšlení nebo se to děje jaksi „mimoděk“? Jsou data učebnic náležitě vyčerpaná?). Toto jsou však spíše náměty pro příští práce autorky a případně k diskuzi u obhajoby. Autorka práci průběžně konzultovala, zapracovávala mé připomínky k obsahu i stylistice. Přece jen bych však pro příští práce autorce doporučila větší míru autorského sebevědomí a invence.

2. Hodnocení formální stránky práce:

V průběhu psaní jsme s autorkou často řešily stylistickou stránku jejího textu, jsem proto ráda, že finální verze je psaná poměrně vyspělým způsobem, který se blíží akademickému stylu psaní. Přehlednosti přispívá prezentace výsledků prostřednictvím tabulek. Drobné stylistické chyby nebo překlepy podle mého názoru nepřekračují obvyklou míru.

3. Hodnocení práce se zdroji:

Autorka pracuje se 34 odbornými zdroji (20 je anglických), provádí analýzu 14 učebnic. Volbu zdrojů považuji vzhledem k typu práce, tématu i rozsahu práce za relevantní a dostačující.

4. Otázky k diskuzi při obhajobě:

- V analýze učebnic se věnujete identifikaci kompetencí kritického myšlení i v případech, kdy je rozvíjeno jaksi „mimoděk“, tj. bez zjevného záměru nebo důrazu autorů učebnice. Pokud bychom chtěli zúžit analýzu jen na momenty, kdy se autoři rozvoji kritického myšlení věnovat explicitně chtějí, jakým způsobem byste musela pozměnit metodu analýzy?
- TSP se skládají z 6 subtypů, z nichž některé („verbální myšlení“, „kulturní přehled“) by pravděpodobně mohly „mimoděk“ vykazovat některé aspekty kritického myšlení. Které kompetence kritického myšlení zde podle Vás jsou nejspíš testovány? Změnilo by podle Vás zahrnutí těchto subtypů do analýzy nějak zásadně výsledky Vaší analýzy v práci? Jak?

5. Hodnocení práce známkou: A-B (v závislosti na průběhu obhajoby)

6. Výsledné hodnocení práce:

Práci doporučuji k obhajobě. Autorka postup práce v průběhu psaní poměrně intenzivně konzultovala, předložila práci, která vychází ze zahraniční literatury, je analyticky zaměřená, má logickou strukturu, daří se jí zodpovědět výzkumné otázky.

Datum a místo

6. 6. 2022, Hradec Králové

Podpis autora